

Борис Олійник: лірик, романтик, публіцист (до 80-річчя з Дня народження)

"Коли вже народився ти поетом, —
За все відповідай у цім житті"

Борис Олійник — відомий поет, літературознавець і політик, академік НАН України. Творчому доробку письменника притаманні такі визначальні риси, як громадянськість, посилена увага до морально-етичних проблем нашого часу, ліричність і точність слова. Борис Ілліч — особистість в українській літературі, культурі, філософії й політиці, які відчутно впливає на формування ментальності сучасників, залишає орієнтири для нащадків. Він автор близько 50 книг і, численних публікацій, есе, статей, які друкувалися в Україні, перекладалися російською, чеською, словацькою, польською, сербською, румунською, італійською та іншими мовами. На його вірші написано чимало пісень. Популярними стали: "Пісня про матір", "Мати сіяла льон", "Мамо, вечір догоря", "Мелодія", та багато інших. У своїх творах Борис Олійник проповідує високі загальнолюдські ідеали. Він глибоко переконаний, що кожен має жити напруженим життям, бути щедрим і щирим, розуміти красу, неповторність світу, кожної миті існування на землі. В цьому році визначному українському поету, державному і громадському діячу, виповнюється 80 років. Даний огляд знайомить з творчістю ювіляра, представленою матеріалами бібліотеки академії.

Борис Олійник народився 22 жовтня 1935 року в селі Зачепилівка Новосанжарського р-ну Полтавської обл. І належить до покоління «дітей війни» чиї батьки загинули рятуючи світ від «коричневої чуми», а матері працювали в колгоспі за «палички» трудовнів. Але саме від матері Поет набрався сили й розуму, мудрості і любові. Все це потім виллється у його творчість, стане словом, яке заспіває, засміється й заплаче у збірці: Олійник, Б. Сива ластівка: поезії про матір. - К. : Веселка, 1984. — 102 с. - присвяченій матері. Образ Матері в нього - уособлення всього доброго й чесного, поет порівнює її з сонцем - символом життя й чистоти.

Перший свій вірш надрукував у Новосанжарській районній газеті, яку, до речі, до війни редагував його батько. Борис мріяв піти його шляхом. В 1958 році, закінчивши факультет журналістики Київського національного університету, Борис Олійник почав працювати в редакції газети "Молодь України". Потім був журнал "Ранок"... З редакторського крісла цього видання Борис Ілліч прийшов у журнал "Дніпро", заступником Юрія Мушкетика. І він, і Мушкетик вже були лауреатами престижної тоді комсомольської премії імені М.Островського, та мусили вислуховувати найпринизливіші, а головне безпідставні докори за "загравання з творчою молоддю", "оспівування патріархального села", "вияви націоналізму". Тоді, за умов тоталітарного режиму, під пильним наглядом ревнителів офіційної ідеології мужність і відважність редактора рятувала в публікаціях, молодих і гарячих поетів, росточки національного духу і вільнодумства. Це саме Борис Олійник з терплячою селянською

впертістю "пробивав" в "інстанціях" право на випуск книжок Василя Симоненка і Ліни Костенко. Коли в 1965 році у видавництві "Молодь" готувалася до друку збірка Василя Симоненка, до якої виявлялося аж занадто багато "уваги", Борис Олійник підтримав її своїм розважливим переднім словом, належно оцінивши талант і громадянську мужність поета-ровесника. Під тиском нового режимного повороту кожен митець обирав собі дорогу сам, як диктували честь і гідність. Моральність перевірялася передовсім власною творчістю, яскравим прикладом цього є книга: Олійник, Б. Істина: вибрані поезії, поеми - К. : Дніпро, 1976. –390 с. яка розкриває в Олійникові натуру надзвичайно цілісну, з щедрою, але ощадливою гамою життєвих вимірів і принципів, моральних критеріїв і пожедань, які не можуть не прихилити до нього людей. Любов у Бориса Олійника — це передовсім вірність. Не банальна цнота-прапор моралістів, а вірність — почуттю, серцю, собі, коханій людині.

"Твори Б. Олійника вже витримали суворий іспит часом, і вони без сумніву, принесуть читачеві радість активного співпереживання. Перед нами поет мислячий, гострий, глибокий, чия творчість нині стає поряд з тими художніми цінностями, що їх подарували своєму народові найталановитіші співці України... Внутрішній неспокій поета змушує читача шукати істину. " - писав О. Гончар у передмові до двохтомника: Олійник, Б. Вибрані твори в 2 т .Т.1: Лірика. - К. : Дніпро, 1985. - 269 с. До першого тому творів відомого українського поета, ввійшли ліричні поезії, які відзначаються пристрасною громадською позицією, емоційною наполегливістю, своєрідністю поетики. В другому томі Олійник, Б. І. Вибрані твори в 2 т. Т. 2. Цикли та поеми. - К. : Дніпро, 1985. - 245 с. надруковані ліро-епічні цикли і поеми, які стали здобуттям української і світової літератури. Характеризуючи поетичний доробок автора, академік НАМ України Петро Тронько відзначає, що Борис Олійник один із перших серед шестидесятників звернувся до відтворення славних сторінок історії України. Йому належить образ Пам'яті як поняття, що вбирає в себе і безстрашність князя Святослава, і переможні походи-битви гетьмана Богдана Хмельницького, і мудрі заповіді Г. Сковороди, і думи й пророцтва Т. Шевченка, і гарячий подих та мрії І. Франка. Поеми "Доля", "Дорога", "Дума про місто", ряд історико-тематичних циклів серед яких "Сковорода і світ"— це не ілюстрація до академічних досліджень, а самобутнє художнє літописання страждань і борінь предків у битвах проти чужинців, за волю й незалежність України.

Олійник вірить у високу місію художника у справі перебудови світу і не вірить у безперспективність громадської позиції поета. Добутий з народного серця благородний метал віри, надії і любові з особливою силою видзвонює у поетичних творах Б. Олійника останнього періоду. Йдеться про пристрасну поему «Трубить Трубіж», надруковану в книзі: Олійник, Б. Трубить Трубіж: вірші та поеми - К. : Оріяни, 1998. - 216 с. Вихід даної поеми - подія не лише в українській поезії, але й культурі. В ній автор проглядаючи глибоку історію, беручи уроки ще з часів татарської навали, в філософських параметрах осмислив національні, соціальні й духовні зрушення на Україні на зорі третього тисячоліття.

Утверджуючи в діяннях і почуваннях рідного народу все духовно цінне і морально чисте, він засуджує відступництво від високих гуманістичних ідеалів, дворушництво.

Національно-патріотична, інтелектуально-філософська поезія Бориса Олійника має своє продовження й у його громадській та державній діяльності, він постійно захищає інтереси соціальної справедливості, духовно-культурного розвитку України. Олійник, Б. І. Криниці моралі та духовна посуха: статті, виступи, публіцистичні роздуми, інтерв'ю. - К. : Рад. письменник, 1990. - 278 с. До книжки відомого українського поета і громадського діяча, Бориса Олійника увійшли статті, рецензії, публіцистичні роздуми, інтерв'ю на актуальні теми літературного і суспільного життя. Проблеми національної політики, збереження мови, екологічного і духовного середовища, захисту завоювань демократії - такий тематичний діапазон книги. Сюди увійшли його виступ 1987-го року в Кремлівському палаці, де Б. Олійник вперше в Союзі, оприлюднив засекречені наслідки чорнобильської трагедії, та промова на XIX-й партконференції, де він першим відкрив усю трагедію і причини голодомору та вимагав поіменно назвати винуватців.

У часи Горбачовської перебудови Олійнику, депутату союзного парламенту, довелося бути не лише свідком, але й арбітром у міжнаціональних конфліктах колишнього Союзу та Югославії. Своє бачення причин і наслідків міжетнічних війн, некомпетентності владної команди він виклав у книзі: Олійник, Б. І. Два роки в Кремлі. - К. : Сільські вісті, 1992. - 126 с. в якій, у формі відкритого листа М. Горбачову переосмислює процес так званої перебудови, автор також самокритично гостро оцінює власні "перебудовні омани. ".

Слід звернути увагу на літературознавчі дослідження творчості ювіляра. В нашій бібліотеці вони представлені двома виданнями - Ключек, Г. Д. Поетика Бориса Олійника: літературно-критичний нарис - К. : Рад. письменник, 1989. - 332 с. Літературний аналіз українського критика присвячений творчості, лауреата Державної премії ім. Т.Г. Шевченка Бориса Олійника. Його твори розглядаються тут в аспекті морально-етичних шукань сучасної літератури. Аналізується джерела художнього мислення поета, визначається його поетика як системно організована цілісність. Громадянськість, стверджує критик, є тією головною організуючою силою, яка взаємоузгоджує всі компоненти художнього світу видатного українського поета.

Моренець, В. П. Борис Олійник: нарис творчості. - К. : Дніпро, 1987. - 187 с. - (Літературний портрет) Нарис присвячено біографії творчості Бориса Олійника – поета з яскраво вираженим громадським темпераментом. Він, можливо, найближчий серед сучасних літераторів до рівня української свідомості, з її злетами і падіннями, з її ілюзіями і розчаруваннями, з її намаганням нарешті явитися світові з високочолим іменем — Народ.